EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 1.9.2022
COM(2022) 433 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Teine aastaaruanne ELi välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute kohta

{SWD(2022) 219 final}

SISSEJUHATUS

Käesolev aruanne on Euroopa Komisjoni teine aastaaruanne ELi välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse (edaspidi „välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määrus“ või „määrus“) kohaldamise kohta.

Aruanne käsitleb 2021. aastat[1] ja sellega muudetakse välismaiste otseinvesteeringute taustauuringud ELis ja riiklike taustauuringumehhanismide arendamine läbipaistvamaks. See aitab suurendada liidu vastutust valdkonnas, kus julgeolekuhuvide tõttu ei ole üksikute tehingute läbipaistvus võimalik ega asjakohane.

Käesolev aastaaruanne põhineb 27 liikmesriigi aruannetel ja muudel allikatel ning koosneb neljast peatükist:

- 1. peatükk käsitleb Euroopa Liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute suundumusi ja arvandmeid;
- 2. peatükk käsitleb seadusandlikku arengut liikmesriikides;
- 3. peatükk käsitleb liikmesriikide välismaiste otseinvesteeringute taustauuringuid;
- 4. peatükk käsitleb välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute ELi koostöömehhanismi.

Käesolev aastaaruanne võetakse vastu samal ajal kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli aastaaruandega. Nii välismaiste otseinvesteeringute taustauuringud kui ka ekspordikontroll on olulised vahendid kaubanduse ja investeeringute strateegiliseks kontrollimiseks, et tagada julgeolek Euroopa Liidus.

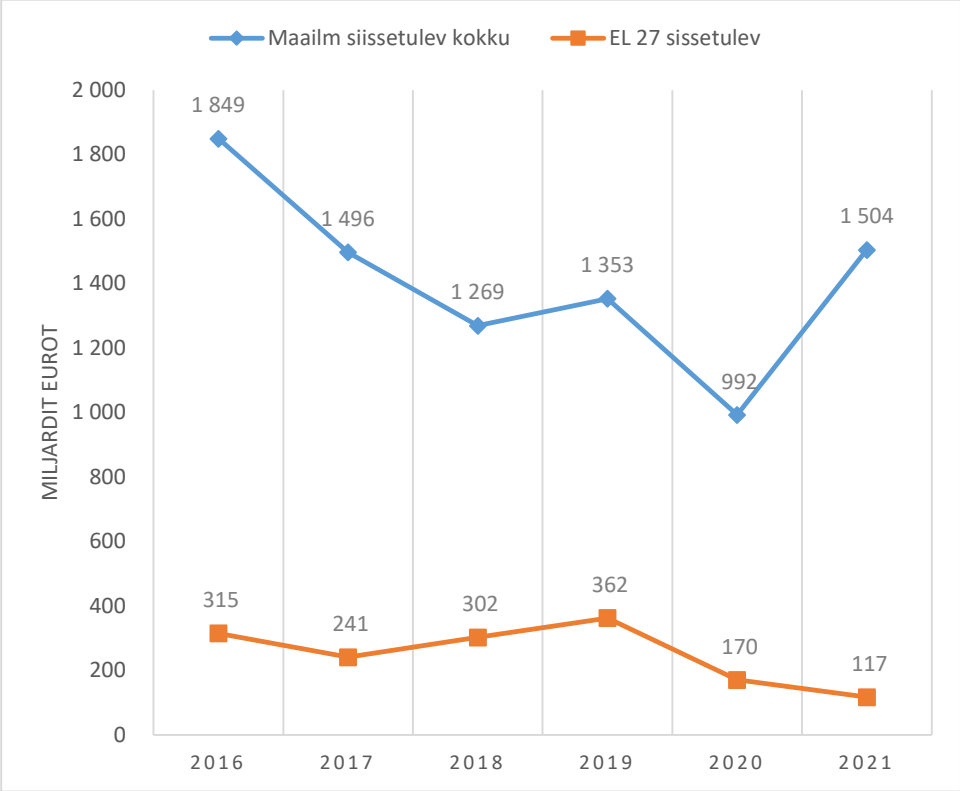
[1] Esimene aastaaruanne hõlmas lühemat ajavahemikku, s.o 11. oktoobrist 2020 kuni 30. juunini 2021. Seetõttu kattub eelmine aruanne osaliselt käesoleva aruandega, mis hõlmab samuti ajavahemikku 1. juunist 30. juunini.

1. PEATÜKK – VÄLISMAISED OTSEINVESTEERINGUD EUROOPA LIITU – SUUNDUMUSED JA ARVANDMED

2021. aastal taastusid üleilmsed välismaised otseinvesteeringud 2020. aastal COVID-19st põhjustatud aeglustumisest. Üleilmsed sissevood jõudsid 2021. aastal 1,5 triljoni euroni (**joonis 1**), mis on 52 % suurem võrreldes 2020. aastaga ja 11 % suurem võrreldes 2019. aasta tasemega (s.o enne COVID-19 pandeemiat).

EL panustas 2021. aasta üleilmsesse taastumisse 117 miljardi euro väärtuses ELi suunatud välismaiste otseinvesteeringutega, mis moodustab 8 % maailma tasemest (2019. aastal 27 %) ning on 31% väiksem võrreldes 2020. aasta tasemega ja 68 % väiksem võrreldes 2019. aasta tasemega. ELi näitaja tuleneb ELi suunatud välismaiste otseinvesteeringute vähenemisest Iirimaal, Saksamaal ja Luksemburgis ning investeeringute vähendamisest Madalmaades[2].

Joonis 1. Välismaiste otseinvesteeringute vood maailmas ja ELis



Allikas: OECD andmed seisuga 29. aprill 2022. Andmed osutavad ELi suunatud välismaiste otseinvesteeringute voogudele.

2021. aastal suurenes tänu tugevatele aktsiaturgudele ja ettevõtlussektori kindlustunde taastumisele ühinemiste ja omandamiste ning *greenfield*-tehingute arv maailmas, aga mitte veel EL 27s[3] (**joonis 1**), hoolimata välismaiste otseinvesteeringute voogude koondnäitaja

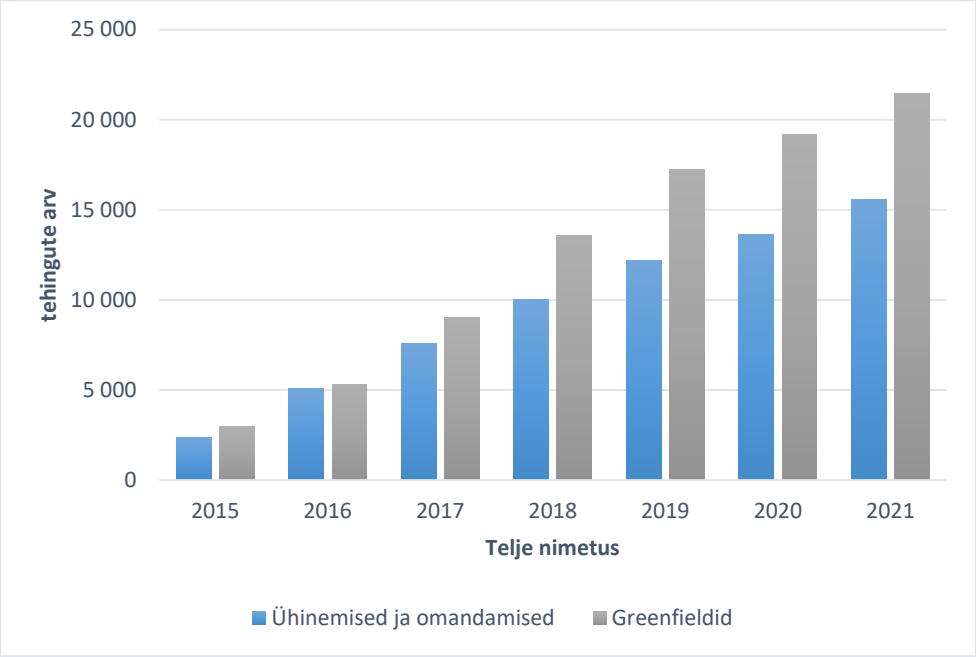
[2] OECD FDI IN FIGURES, 2022. aasta aprill.
[3] Pitchbook, Global M&A report, 2021.

kahanemisest. 2020. aastaga võrreldes suurenes omandamiste arv ELis 32 % ja *greenfield*-investeeringute arv 12 %[4].

Omandamised jäid siiski 9 % alla 2019. aastal saavutatud taseme. *Greenfield*-investeeringute puhul oli erinevus pandeemiaeelse aastaga –39 %.

EL 27 välistehingute kumuleeritud voogude kasvusuundumus kinnitab ELi riikide avatust välismaistele investeeringutele, hoolimata COVID-19 pandeemiast põhjustatud aeglustumisest (**joonis 2**), kusjuures keskmine kasv on vastanud rohkem kui 2 100 omandamisele ja 3 200 *greenfield*-investeeringule aastas viimase viie aasta jooksul.

Joonis 2. Aastatel 2015–2021 EL 27sse suunatud tehingute kumulatiivne arv aastas



Allikas: JRC arvutused Bureau van Dijki andmete põhjal seisuga 22.2.2022. 2015. aasta andmed vastavad välismaiste otseinvesteeringute voogudele 2015. aastal ja järgnevate aastate andmed vastavad aastaste voogude kumuleeritud summale.

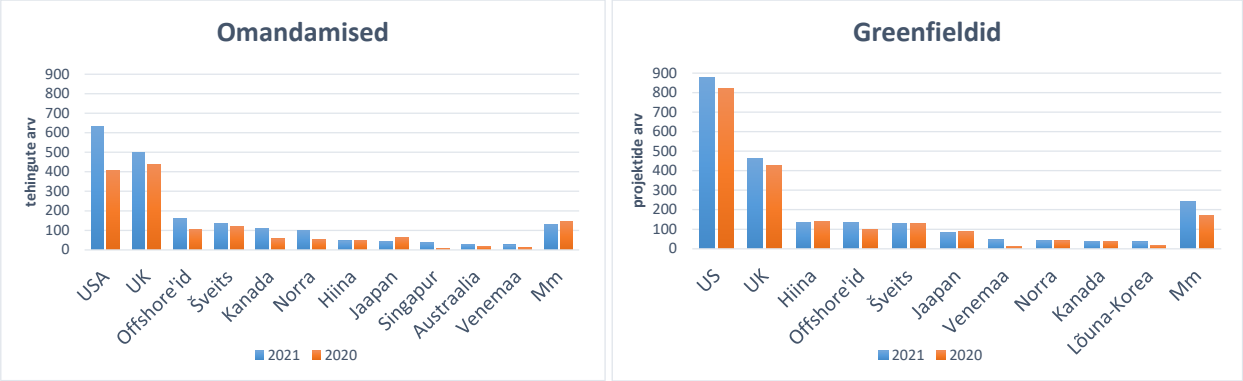
Välisriikide jurisdiktsioonide andmed aastate lõikes näitavad, et enamiku päritoluriikide tehingute ja projektide arv on 2021. aastal suurenenud (**joonis 3**). 2021. aastal oli peamine välisinvestor Ameerika Ühendriigid, kelle osakaal kõigist omandamistest oli 32,3 % ja *greenfield*-investeeringutest 39,4 %, talle järgnes Ühendkuningriik, kelle vastavad osakaalud olid 25,6 % ja 20,9 %. Märkimisväärsed erandid on Hiina ja Jaapan, kelle näitajad on jäänud alla 2020. aasta

[4] SÕNASTIK: mõistet „välisinvestor“ kasutatakse siinkohal ELi-väliste üksuste (ettevõtted või isikud) kohta, kes omandavad osaluse või algatavad *greenfield*-investeeringu projekti (lühidalt „*greenfield*-investeeringud“) ELis. Mõisteid „välis-“ ja „ELi-väline“ kasutatakse samas tähenduses. Kogu tekstis tähistab mõiste „omandamised“ osaluse omandamist ELi ettevõtetes, sh ühinemised ja omandamised ning osalused, mis moodustavad kapitalist alla 50 %, kuid üle 10 %, ning mõiste „tehingud“ osutab omandamiste ja *greenfield*-investeeringute summale. Mõiste „välistehingud“ osutab toimingutele, mille puhul investori tegelik omanik asub väljaspool ELi. Mõiste „tegelik omanik“ osutab üksusele, kelle omandis on kas otseselt või kaudselt vähemalt 50,01 % otseinvestori osadest või aktsiatest.

taseme. Tehingute tegemisel ei suurendanud oma osakaalu eelkõige Hiina, kelle osakaal kõigist välismaistest omandamistest oli 2021. aastal 2,3 % (2020. aastal 3,4 %) ja *greenfield*-investeeringutest 6 % (2020. aastal 7,1 %), hoolimata teatavatest suurtest väljakuulutatud ühinemistest ja omandamistest ning *greenfield*-investeeringutest, mis viisid Hiina investeeringute väärtuse 2021. aastal 9 miljardi euroni (2020. aastal 6,5 miljardit eurot).

Hiina range kapitalikontroll ja investeerimistegevuse koondumine peamistesse tööstussektoritesse mõjutasid Hiina tehtavaid tehinguid 2021. aastal negatiivselt.[5] Kuigi 2021. aastal jõudis enamik jurisdiktsioone kapitaliosaluse omandamisel COVID-19-eelsele tasemele ja mõned neist ületasid isegi 2019. aasta taset,[6] jäid *greenfield*-investeeringute projektid alla 2019. aasta taseme. Ainsaks erandiks olid *offshore*-riigid[7] (ühiselt 133 projekti 2021. aastal, kui 2019. aastal oli neid 106) ja Venemaa[8] (46 projekti 2021. aastal, kui 2019. aastal oli neid 20).

Joonis 3. Kapitaliosaluste omandamiste (vasakul) ja greenfield-investeeringute (paremal) arv 2021. ja 2020. aastal – andmed välisriikide jurisdiktsioonide alusel (kümme suurimat investorit)*



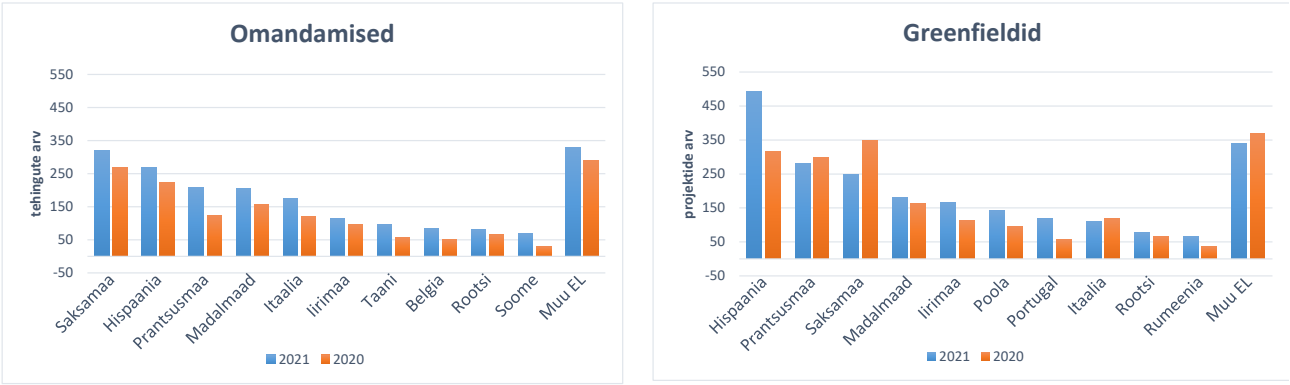
Allikas: JRC arvutused Bureau van Dijki andmete põhjal seisuga 22.2.2022. *Offshore*: *Offshore*-finantskeskused[9]. Mm: muu maailm (*) ELi ettevõtete kapitaliosaluse omandamised üle 10 % ulatuses kapitalist.

Hoolimata analüütikute positiivsest prognoosist 2022. aastaks, mis tulenes eeldusest, et pandeemia halvim etapp on möödas, kahaneb optimism kiiresti ebakindla ettevõtluskeskkonna tõttu, mille on põhjustanud Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu sissetung Ukrainasse. Majanduslik mõju, mis tuleneb energiahinna (mis avaldas mõju juba enne sissetungi) ja toorainete hinna järsust kasvust ning tarneahela häirete mõjust majandusele, eelkõige kriitilise tähtsusega toorainete ja elutähtsa tehnoloogia puhul, ning nõrgemast üleilmsest majandustegevusest ja kaubandusest, mida ei ole veel täielikult hinnatud, mõjutab ELis tehingute tegemise aktiivsust, mille tõttu võidakse 2022. aasta esialgset positiivset prognoosi allapoole korrigeerida.

[5] Vt Hiina investeeringute analüüs, Rhodium (2022).
[6] Näiteks Ameerika Ühendriigid, *offshore*-riigid, Kanada ja Norra.
[7] Ühinemiste ja omandamiste või *greenfield*-investeeringute arvu seisukohast on peamised *offshore*-riigid (tähestiku järjekorras): Bermuda, Briti Neitsisaared, Kaimanisaared, Mauritius ja Ühendkuningriigi Kanalisaared. *Offshore*-rahanduskeskuste täielik loetelu on esitatud komisjoni talituste töödokumendis, mis on jätk komisjoni teatisele „Välismaiste otseinvesteeringute soodustamine ja esmatähtsate huvide kaitsmine“, SWD(2019) 108 final, 13. märts 2019.
[8] Lisateave on esitatud lisatud komisjoni talituste töödokumendi jaotises „Venemaa osalused Euroopas (EL 27)“.
[9] Vt joonealune märkus 7.

Tehingute arv ELi sihtriikide lõikes taastus 2021. aastal 2020. aastaga võrreldes välistehingute arvu poolest ulatuslikult (**joonis 4**). Saksamaa, kelle osakaal kõigist välisinvestoritepoolsetest omandamistest oli 16,4 %, oli 2021. aastal peamine sihtkoht ja selle tehingute arv suurenes 2020. aastaga võrreldes 20 %. Talle järgnesid Hispaania, Prantsusmaa ja Madalmaad, kelle osakaal välistehingutest oli vastavalt 13,8 %, 10,7 % ja 10,5 % ning kelle aastane kasvumäär oli eelneva aastaga võrreldes kahekohaline. 2021. aastal oli Hispaania ELi välismaiste *greenfield*-investeeringute sihtriikide paremusjärjestuses esikohal (22,2 % kõigist investeeringutest) enne Prantsusmaad (12,7 %) ja Saksamaad (11,2 %). Kaks viimati nimetatud riiki olid koos Itaaliaga *greenfield*-investeeringute sihtriikide esikümne ainsad riigid, mille välismaiste projektide arv 2021. aastal 2020. aastaga võrreldes ei suurenenud[10].

Joonis 4. Kapitaliosaluste omandamiste (vasakul) ja greenfield-investeeringute (paremal) arv 2021. ja 2020. aastal – andmed sihtriikide alusel (kümme suurimat ELi toetuse saajat)*



Allikas: JRC arvutused Bureau van Dijki andmete põhjal seisuga 22.2.2022. „Muu EL" tähistab ülejäänud ELi. (*) ELi ettevõtete kapitaliosaluse omandamised üle 10 % ulatuses kapitalist.

Kui analüüsida põhjalikumalt välisinvestorite sihtsektoreid, siis on näha, et ELi välistehingute taastumise on põhjustanud IKT (info- ja kommunikatsioonitehnoloogia) ning tootmine (**joonis 5**[11]). IKT oli omandamiste puhul esikohal ja *greenfield*-investeeringute puhul teisel kohal (pärast jaemüüki) ning selle osakaal oli 2021. aastal 30 % uutest omandamistest ja 15,4 % uutest *greenfield*-investeeringutest, kusjuures need näitajad on 2020. aastaga võrreldes suurenenud vastavalt 34 % ja 15 %. Sellele järgnes tootmine, mis moodustas 25,9 % kõigist välismaistest omandamistest ja 12 % välismaistest *greenfield*-investeeringutest, mille osakaal suurenes 2021. aastal 2020. aastaga võrreldes vastavalt 38 % ja 12 %.

Välistehingute arv suurenes 2020. aastaga võrreldes kõigis peamistes sektorites ja jõudis teatavate kategooriate puhul COVID-19-eelsele tasemele või isegi ületas seda. Kapitaliosaluse omandamisel jõuti 2019. aasta tasemeni muu hulgas IKT, kutsealase ja teadustegevuse ning ehituse valdkonnas,

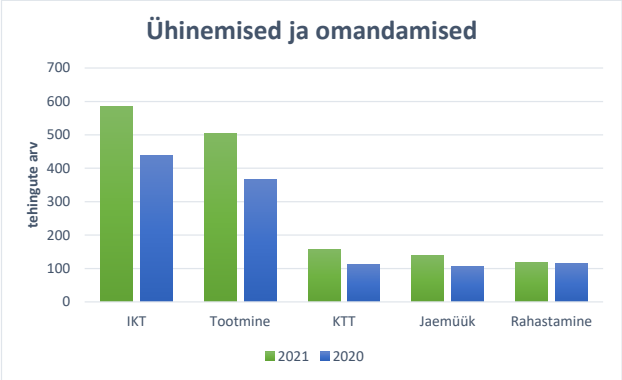
[10] „Muu ELi" rühmas märgitud *greenfield*-investeeringute taastumine tuleneb Ungari, Tšehhi Vabariigi ja Kreeka näitajatest. Ungari oli 2021. aastal kõigist ELi välismaistest *greenfield*-investeeringutest 2,4 % sihtriik; see näitaja on 2020. aastaga võrreldes 38 % suurem. Tšehhi Vabariigi (mille osakaal kõigist välismaistest *greenfield*-investeeringutest oli 1,5 %) näitaja oli 2021. aastal 2020. aastaga võrreldes 50 % suurem ja Kreeka (mille osakaal kõigist välismaistest *greenfield*-investeeringutest oli 1,4 %) näitaja 63 % suurem.

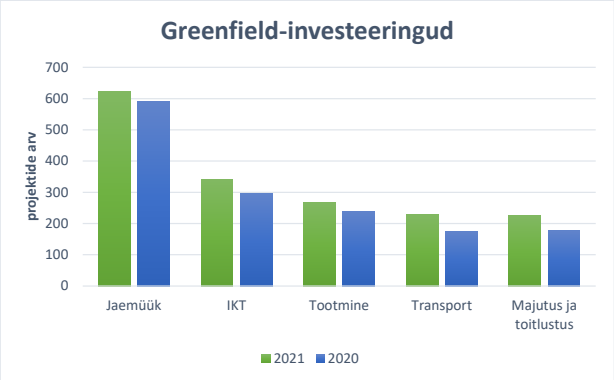
[11] Kasutatud kategooriate puhul on osutatud NACE Rev. 2 üldisele struktuurile, vt: https://ec.europa.eu/eurostat/web/nace-rev2.

kusjuures vastavad näitajad on 2021. aastal suurenenud 2019. aastaga võrreldes 27 %, 8,3 % ja 10 %. Välismaiste *greenfield*-investeeringute taastumine on samas olnud aeglasem.

Kõigis sektorites peale majutuse ja toitlustuse jäävad 2021. aasta *greenfield*-investeeringud alla 2019. aasta taseme, kuigi võrreldes 2020. aastal toimunud järsu langusega on suundumus positiivne.

Joonis 5. Omandamiste (vasakul) ja greenfield-investeeringute (paremal) arv 2021. ja 2020. aastal – NACE sektorite kaupa (viis suurimat kategooriat)





Allikas: JRC arvutused Bureau van Dijki andmete põhjal seisuga 22.2.2022. KTT tähistab kutsealast, teaduslikku ja tehnilist tegevust (Nace. Rev2 jagu M), mis hõlmab muu hulgas teadus- ja arendustegevuse rajatisi. IKT tähistab info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (Nace. Rev2, jagu J).

Lisateave

Lisateave eespool märgitud näitajate kohta on esitatud lisatud komisjoni talituste töödokumendi 1. jaos. Seal on esitatud lisateavet mõju ja taastumise kohta liikmesriikide ja sektorite lõikes, ELis tegutsevate välisinvestorite päritolu kohta ja välisriikide osaluse kohta ELis tegutsevates välisinvestorites.

2. PEATÜKK – SEADUSANDLIK ARENG LIIKMESRIIKIDES 2021. AASTAL

ELi välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määrus ja ELi liikmesriikide välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanismid

Kuigi ELi välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruses ei ole nõutud, et liikmesriigid võtaksid kasutusele riikliku tasutauuringumehhanismi,[12] julgustab Euroopa Komisjon liikmesriike jätkuvalt nii poliitilisel kui ka tehnilisel tasandil võtma kasutusele, kohandama ja rakendama riiklikke taustauuringumehhanisme. Viimati kutsus Euroopa Komisjon liikmesriike üles looma täieulatusliku taustauuringute mehhanismi 2020. aasta suunistes, mis anti liikmesriikidele selle kohta, kuidas kasutada välismaiste otseinvesteeringute taustauuringuid ELi rahvatervise kriisi ja majandusliku haavatavuse olukorras,[13] ning 2022. aastal liikmesriikidele antud suunistes Venemaalt ja Valgevenest tehtavate välismaiste otseinvesteeringute kohta[14].

Euroopa Komisjon edendab aktiivselt seda väljatöötamist kõigis liikmesriikides, soodustades riiklike õigusloomeprotsesside alaseid edusamme ja vastavusse viimist. Kogu 2021. aasta vältel aitas Euroopa Komisjon liikmesriike tehniliste ja poliitiliste suuniste esitamise, tehniliste kohtumiste korraldamise ning teabevahetuse, sh parimate tavade jagamise teel.

Hoolimata sellest pidevast koostööst ja mitmetest olulistest sarnasustest riiklike taustauuringumehhanismide vahel, on liikmesriikides jätkuvalt suuri erinevusi välismaiste otseinvesteeringute ametliku taustauuringu olemuse, kohaldatavate tähtaegade, sektoripõhise hõlmavuse, teavitamisnõuete ja muude elementide osas. Seetõttu toetab Euroopa Komisjon jätkuvalt riiklike taustauuringumehhanismide vastavusse viimist ja eeldab, et kõigil 27 ELi liikmesriigil on peagi kasutusel riiklik välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanism.

---

[12] Välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse artiklis 3 on siiski sätestatud, et iga ELi liikmesriik, kellel on välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanism, peab tagama, et:
• sellistel mehhanismidel on kindlaksmääratud ajakava;
• need on läbipaistvad ega põhjusta diskrimineerimist;
• need võimaldavad võtta arvesse teiste liikmesriikide märkusi ja Euroopa Komisjoni arvamusi;
• need võimaldavad asjaomastel isikutel pöörduda välismaiste otseinvesteeringute taustauuringuasutuse negatiivse otsuse vaidlustamiseks kohtusse;
• liikmesriikidel on meetmed, mille abil vältida kõrvalehoidmine välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanismidest ja nendega seotud otsuste täitmisest.

[13] Suunised liikmesriikidele seoses välismaiste otseinvesteeringute, kolmandatest riikidest kapitali vaba liikumise ja Euroopa strateegiliste varade kaitsega enne määruse (EL) 2019/452 (välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määrus) kohaldumist (ELT C 99I, 26.3.2020, lk 1–5): „*[---] Euroopa Komisjon [kutsub] liikmesriike üles:*
— kasutama juba praegu täielikult ära oma välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanisme, et võtta täielikult arvesse riske elutähtsatele tervishoiutaristutele, elutähtsate sisendite tarnimisele ja muudele elutähtsatele sektoritele, nagu on ette nähtud ELi õigusraamistikus;
— nende liikmesriikide puhul, kellel praegu puudub taustauuringumehhanism või kelle taustauuringumehhanismid ei hõlma kõiki asjaomaseid tehinguid, looma tervikliku taustauuringumehhanismi ja kasutama vahepeal kõiki muid olemasolevaid võimalusi, et käsitleda juhtumeid, kus konkreetse ettevõtte, taristu või tehnoloogia omandamine või kontroll selle üle ohustaks julgeolekut või avalikku korda ELis, sealhulgas elutähtsat tervishoiutaristut ja elutähtsate sisendite tarnimist.“

[14] Komisjoni teatis „Suunised liikmesriikidele seoses Venemaalt ja Valgevenest tehtavate välismaiste otseinvesteeringutega, võttes arvesse sõjalist agressiooni Ukraina vastu ja piiravaid meetmeid, mis on sätestatud hiljutistes nõukogu määrustes sanktsioonide kohta“ (ELT C 151 I, 6.4.2022, lk 1–12).

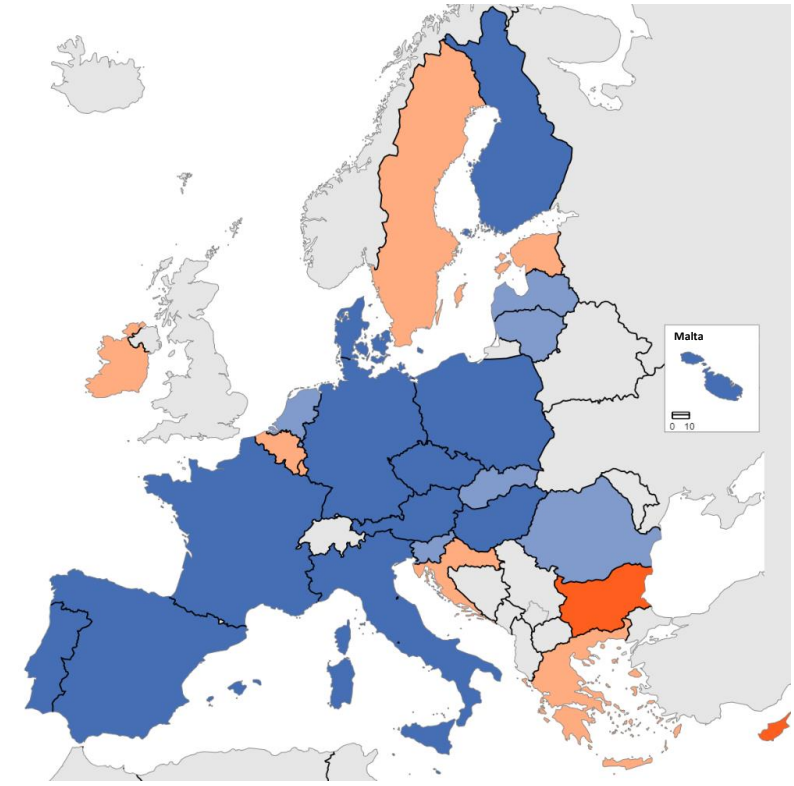
Riiklik taustauuringumehhanism kõigis 27 liikmesriigis on vajalik, et kaitsta liitu kolmandatest riikidest pärit potentsiaalselt riskantsete välisinvesteeringute eest. Selle abil tagataks, et kõik 27 liikmesriiki ja Euroopa Komisjon sõeluvad läbi asjaomased välismaised otseinvesteeringud, kaitstes seeläbi liikmesriikide ja liidu kollektiivset julgeolekut, samuti ühtse turu turvalisust ja väga kõrget majandusliku integratsiooni taset, mida see võimaldab.

Ülevaade liikmesriikidest, kellel on taustauuringumehhanism või kes on seda loomas

Pandeemia ning hiljutised üleilmsete tarneahelate häired on toonud esile teatavate peamiste tööstusharude (nt tervishoid ja energeetika) tähtsuse. Seetõttu on mitu ELi liikmesriiki kas võtnud kasutusele uued riiklikud taustauuringumehhanismid või ajakohastanud ja laiendanud olemasolevaid mehhanisme. 2021. aastal võttis kolm liikmesriiki kasutusele uue taustauuringumehhanismi ja kuus liikmeriiki muutis olemasolevat mehhanismi. 2021. aasta lõpuks oli seitse liikmesriiki juba algatanud konsultatsiooni- või õigusloomeprotsessi riikliku taustauuringumehhanismi loomiseks. 2021. aastal olid kaks kolmandikku kõigist ELi liikmesriikidest võtnud vastu välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute õigusaktid. Välismaiste otseinvesteeringute taustauuringutele pööratakse ELis üha rohkem tähelepanu.

Allpool oleval kaardil on esitatud ülevaade ELi liikmesriikide praegusest õigusloome olukorrast.

Taustauuringumehhanismi kasutavad / õiguslikke meetmeid rakendavad
Koostatud 2022. aasta juunis



Halduspiirid: ©EuroGeographics ©UN-FAO ©Turkstat
Kartograafia: Eurostat - IMAGE, 05/2022

Taustauuringumehhanismi kasutavad ELi liikmesriigid
Olemasolevat taustauuringumehhanismi ajakohastavad ELi liikmesriigid
ELi liikmesriigid, kellel ei ole taustauuringumehhanismi, kuid kes seda kaaluvad, kavandavad või seda
ELi liikmesriigid, kes ei kasuta taustauuringumehhanismi ega kavatse seda kasutusele võtta

Liikmesriikide teated Euroopa Komisjonile

Areng ELi liikmesriikides 2021. aastal – välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanismid

Siiani on 25 ELi liikmesriiki 27st kas:

- võtnud kasutusele riikliku välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanismi või
- võtnud vastu uue riikliku välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanismi või
- muutnud olemasolevat mehhanismi või
- algatanud konsultatsiooni- või õigusloomeprotsessi, mille tulemusena võetakse eeldatavasti vastu uus mehhanism või tehakse olemasolevasse mehhanismi muudatusi.

Järgmises tabelis on esitatud ülevaade kõigi 27 liikmesriigi õigusloomeolukorrast ja arengust 2021. aastal[15].

Riiklik välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanism on kasutusel	Austria, Hispaania, Malta, Poola, Portugal, Sloveenia, Soome
On muutnud olemasolevat mehhanismi	Itaalia, Leedu, Läti, Prantsusmaa, Saksamaa, Ungari
On algatanud konsultatsiooni- või õigusloomeprotsessi, mille tulemusena ajakohastatakse eeldatavasti olemasolevat mehhanismi	Madalmaad, Rumeenia
On võtnud vastu uue riikliku välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanismi	Slovakkia, Taani, Tšehhi
On algatanud konsultatsiooni- või õigusloomeprotsessi, mille tulemusena võetakse eeldatavasti vastu uus mehhanism	Belgia, Eesti, Horvaatia, Iirimaa, Kreeka, Luksemburg, Rootsi
Ei ole käivitatud avalikult teatavaks tehtud algatust	Bulgaaria, Küpros

Enamik riiklikes õigusaktides tehtud muudatustest keskendus järgmisele kolmele teemale: uuringumenetluste täiustamine, hõlmatud sektorite laiendamine ja riiklike mehhanismide kehtivusaja pikendamine. Näiteks **Prantsusmaa** alandas künnist, alates millest korraldatakse ELi-väliste investorite investeeringute taustauuringuid, ja nõuab nüüd, et investorid esitaksid lisaks muudele dokumentidele ka ELi teatise vormi B[16]. **Saksamaa** tegi mitu menetluslikku muudatust (nt lisas 16 uut juhtumirühma,[17] mis on seotud kujunemisjärgus/tundliku tehnoloogiaga), kehtestas uued künnised teatamiskohustusega kapitali omandamisele ja hääleõigusele ning uued nõuded investoritele. **Itaalia** laiendas olemasoleva taustauuringumehhanismi kohaldamisala. **Läti** suurendas muu hulgas riiklike ametiasutuste volitusi küsida investoritelt lisateavet. **Leedu**

[15] Vt täiendav teave lisatud komisjoni talituste töödokumendist.

[16] ELi teatise vormis esitatakse liikmesriikidele soovitusi selle kohta, kuidas tehingutest võiks ELi koostöömehhanismile teatada.

[17] Saksamaa õigusaktides kirjeldavad juhtumirühmad sektoreid. Kui tehinguga seotud äritegevus toimub mõnes neist sektoritest, siis peavad investorid teatama tehingust ametiasutustele ja tehingut ei ole võimalik teha, kui Saksamaa ametiasutused ei ole seda heaks kiitnud.

kohandas muu hulgas oma oluliseks peetavate ettevõtete ja strateegilise tähtsusega taristu loetelu. **Ungari** lisas õigusaktidesse sihtettevõtete täiendavad tegevusvaldkonnad, milles kavandatavatest tehingutest tuleb teatada. Mitu muud liikmesriiki on teatanud, et nad kavatsevad olemasolevaid mehhanisme muuta.

Üksikasjalikum teave liikmesriikide taustauuringuid käsitlevate õigusaktide muudatuste kohta on esitatud lisatud komisjoni talituste töödokumendis. Euroopa Komisjon peab loetelu riiklike õigusaktide ajakohastustest[18].

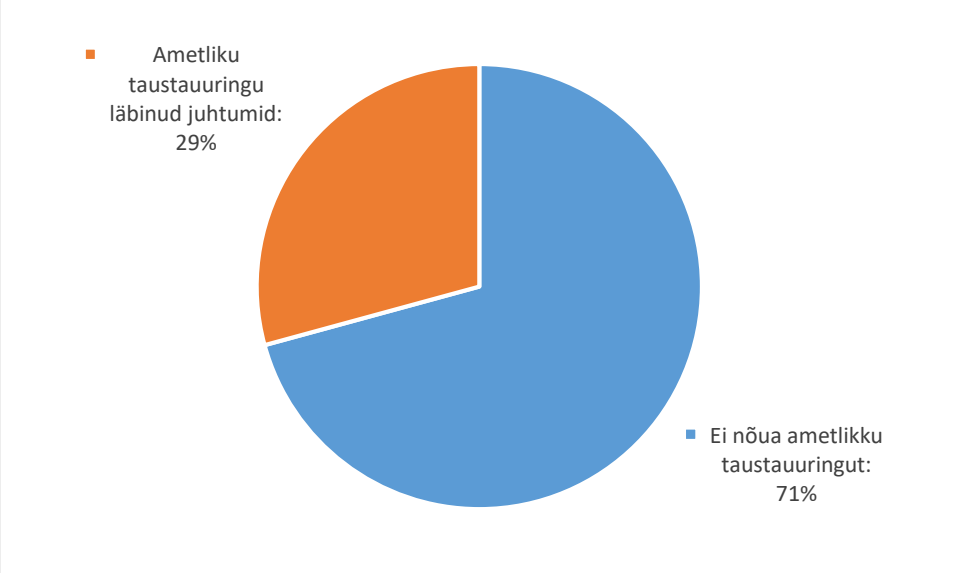
[18] Liikmesriikide teatatud taustauuringumehhanismide loetelu on saadaval aadressil: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157946.pdf

3. PEATÜKK – LIIKMESRIIKIDE VÄLISMAISTE OTSEINVESTEERINGUTE TAUSTAUURINGUD

Välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määrusega on kehtestatud nõue luua Euroopa Komisjoni ja ELi liikmesriikide jaoks välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute koostöömehhanism. Kuid otsuse selle kohta, milliseid investeeringuid uurida, heaks kiita või blokeerida või millistele investeeringutele tingimusi seada, teeb liikmesriik, kus investeering tehakse. Käesolev peatükk tugineb andmetele, mille liikmesriigid on esitanud seoses selliste juhtumitega, mille kohta on 2021. aasta jooksul tehtud liikmesriikide õigusaktide ja taustauuringumehhanismide kohane taustauuring, ja koondab neid andmeid.

Üldiselt on 2021. aastal riiklikul tasandil saadud märkimisväärses koguses loataotlusi[19]. Määruse artikli 5 kohaselt, millega on kehtestatud liikmesriikide aruandekohustus, on liikmesriigid 2021. aastal teatanud 1 563 loataotlusest ja *ex officio* juhtumist[20].

Joonis 6. Liikmesriikide välismaiste otseinvesteeringute taustauuringud



Allikas: liikmesriikide aruandlus.

Näib, et üha enam korraldatakse juhtumite ametlikke taustauuringuid. 1 563 loataotlusest ja *ex officio* juhtumist ligi 29 % puhul korraldati ametlik taustauuring. See näitaja näib olevat

[19] Teatavad liikmesriigid ei teatanud taustauuringuid käsitlevate õigusaktide alusel ühestki juhtumist. Üks liikmesriik teatas loataotluste arvu kohta üldnäitaja ja tulemuste kohta kaks (osalist) näitajat. Teine liikmesriik teatas esimeses aruandes teatatud arvuga võrreldes 2021. aastal märksa väiksema uuritud juhtumite arvu, kuna ta korraldas enne õigusakti jõustumist toimikute eelhindamise. Teatavad liikmesriigid teatasid ka juhtumite nõuetele vastavust käsitlevatest konsultatsioonidest, mida see arv hõlmab.

[20] On oluline märkida, et liikmesriikidel on kasutusel erinevad taustauuringumenetlused, s.o teatatud juhtumite arv oleneb kohalikest menetlustest (ulatus, nõuetele vastavuse eelkontroll või hilisem kontroll jms). Näiteks kuulutavad mõned liikmesriigid juhtumid nõuetele mittevastavaks enne ametliku taustauuringumenetluse elluviimist ja teised korraldavad kõigepealt juhtumite ametliku taustauuringu ning kuulutavad need alles pärast seda nõuetele mittevastavaks. Seega on selles peatükis märgitud jooniste ja näitajate eesmärk kajastada täpselt liikmesriikide taustauuringutegevust selliselt, nagu liikmesriik on sellest teatanud, olenemata riigis kasutatavast süsteemist.

2020. aasta ametliku taustauuringu läbinud juhtumitega võrreldes proportsionaalselt suurenenud[21]. See võib olla põhjustatud nii suuremast tähelepanust sellele, mida riiklikud ametiasutused peavad elutähtsaks, kui ka muutustest üldistes investeerimissuundumustes. Ligikaudu 71 % kõigist taotlustest ei vastanud nõuetele või ei vajanud ametlikku taustauuringut, kuna need ei tundunud avaldavat mõju julgeolekule ja avalikule korrale.

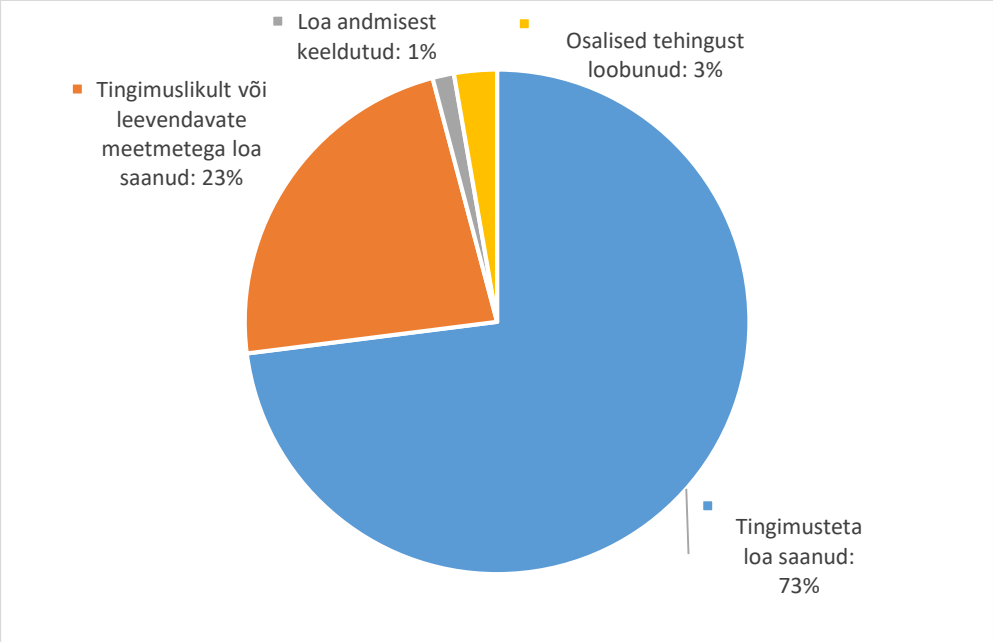
Loataotluste arv on eri ELi liikmesriikides väga erinev. Neli liikmesriiki teatas 2021. aastal ligikaudu 70 % kõigist loataotlusest ja *ex officio* juhtumitest.

2021. aastal ametlikult uuritud juhtumitest, mille kohta liikmesriigid olid teatanud otsusest,[22] sai enamik (73 %) loa tingimusteta, mis tähendab, et tehing kiideti heaks, ilma et investor oleks pidanud võtma täiendavaid meetmeid.

Kuid 23 % otsustest hõlmas tingimuslikku heakskiitu või heakskiitu leevendusmeetmetega. Neil juhtudel on riiklikud taustauuringuasutused pidanud enne kavandatava välismaise otseinvesteeringu heakskiitmist läbirääkimisi teatavate meetmete, tagatiste ja kohustuste üle, mida investoritelt nõutakse.

Riiklikud ametiasutused blokeerisid tehingud ainult 1 % puhul kõigist juhtumitest, mille asjus otsus tehti; 3 % tehingutest loobusid osalised ise.

Joonis 7. Välismaiste otseinvesteeringute juhtumite kohta teatatud otsused



Allikas: liikmesriikide aruandlus.

[21] Esimeses aastaaruandes oli see näitaja kogu 2020. aasta kohta 20 %.

[22] Teatatud ametliku taustauuringu läbinud juhtumite koguarvust arvati joonisel 7 esitatud andmete saamiseks mitu juhtumit maha. Liikmesriigid teatasid otsuste tulemustest 68,5 % juhtumite puhul. Mõned juhtumitest kanti üle 2022. aastasse ja nende tulemus ei olnud seega 2021. aastal teada. Maha arvatud juhtumitest teatas üks liikmesriik, mis märkis ära ainult kaks nende juhtumite neljast võimalikust tulemusest.

Kokkuvõttes saab eespool märgitud tulemustest teha järgmised peamised järeldused.

- Võrreldes 2020. aastaga on liikmesriigid käsitanud saadud taotlusi 2021. aastal tundlikumana, kuna ametliku taustauuringu läbinud juhtumite osakaal on suurenenud.
- Loataotlused on ELi liikmesriikide vahel ebaühtlaselt jaotunud ja nelja riigi taotlused moodustavad ligikaudu 70 % kõigist saadud taotlustest. Esimeses aastaaruandes oli see osakaal 86,5 %. See näitab taustauuringute levimist liikmesriikides.
- 2021. aastal sai enamik tehingutest, mille kohta oli otsusest teatatud, loa ilma tingimusteta (73 %, esimeses aruandes 79 %).
- 23 % juhtumitest, mille kohta otsus tehti, ei hõlmanud leevendusmeetmeid (see osakaal on eelmise aasta aruande 12 %ga võrreldes märkimisväärselt suurenenud).
- Liikmesriigid blokeerisid ainult 1 % tehingutest (esimeses aruandes pisut enam, so 2 %), mis kinnitab, et Euroopa Liit on jätkuvalt avatud välismaistele otseinvesteeringutele ja liikmesriigid keelduvad loa andmisest üksnes juhtumite puhul, mis ohustavad väga suurel määral julgeolekut ja avalikku korda.

4. PEATÜKK – ELi KOOSTÖÖMEHHANISM VÄLISMAISTE OTSEINVESTEERINGUTE TAUSTAUURINGUTE VALDKONNAS

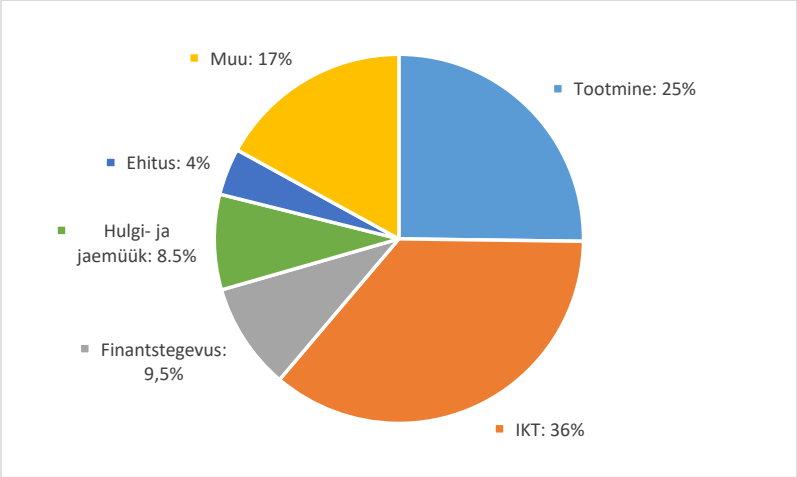
1. Välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse kohased teated ja muud meetmed

3. peatükis esitati riiklikul tasandil tehtavate taustauuringute taseme kokkuvõte. See käsitleb riiklikul tasandil menetletud investeeringuid, mis vastasid välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse kohaselt taustauuringute tingimustele.

2021. aastal esitas 13 liikmesriiki kokku 414 teadet[23] kooskõlas välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse artikliga 6; välismaiste otseinvesteeringute taustauuringuid käsitlevas esimeses aastaaruandes[24] käsitletud ajavahemikul esitas teateid 11 liikmesriiki. 85 % neist teadetest esitas viis liikmesriiki, s.o Austria, Hispaania, Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa. Teatatud tehingud erinevad suurel määral investeeringu sihtmärgi sektori, tegeliku investori päritolu ja tehingu väärtuse poolest.

Viis suurima tehingute arvuga sektorit olid IKT, tootmine, finantstegevus,[25] hulgi- ja jaemüük ning ehitus[26] (esimeses aastaaruandes kuulus ehitus kategooria „muu“ alla). Esimesed kolm sektorit on samad kui esimeses aastaaruandes, aga erinevas järjekorras.

Joonis 8. 2021. aasta üldised peamised sihtsektorid[27]



Allikas: liikmesriikide esitatav teave.

23 See hõlmab viit juhtumit, millest teatati 2020. aastal, aga mida menetleti 2021. aastal.

24 Vt https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/november/tradoc_159935.pdf

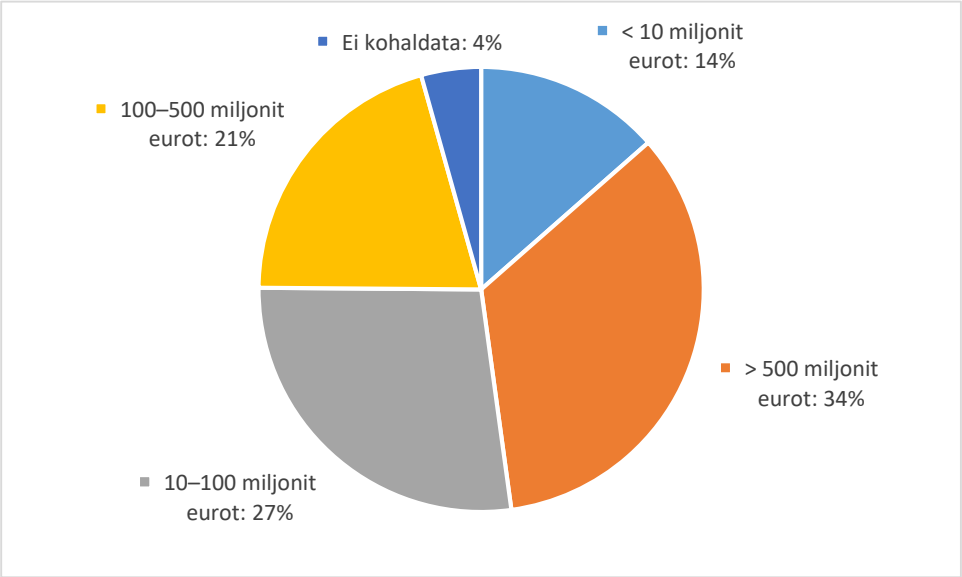
25 Finantstegevus on tegevus, mida viivad ellu finantsvaldusettevõtjad, fondid või samalaadsed finantssektori osalejad, kelle eesmärk on omandada konkreetne (kapitali)osalus sihtettevõttes või saavutada selle üle kontroll (või tegevus, mis on neile omistatav).

26 Esimeses aastaaruandes olid need tootmine, IKT ning hulgi- ja jaemüük, mis kuuluvad vastavalt NACE koodide C, J ja G alla.

27 Kuna juhtumid võivad hõlmata mitut sektorit (s.o NACE koodi), siis on joonisele kantud kogunäitaja suurem kui 2021. aastal teatatud juhtumite koguarv. Kategooria „muu“ hõlmab kõiki muid sektoreid, mille osakaal on alla 4 %, nt elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine ning veondus ja laondus.

Enamiku tehingute väärtus[28] oli[29] alla 500 miljoni euro, kuid neist suurim osa (34 %) oli üle 500 miljoni euro.

Joonis 9. Vastav väärtus teatatud välismaise otseinvesteeringu tehingu kohta 2021. aastal[30]



Allikas: liikmesriikide esitatav teave.

Teatatud tehingute väärtus on väga erinev: kõige väiksem märgitud tehinguväärtus oli 1 euro ja suurim ligikaudu 29–31 miljardit eurot.

Välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määrusega on nähtud ette, et välismaiste otseinvesteeringute tehinguid hinnatakse kahes võimalikus etapis. Esimeses etapis hinnatakse kõiki teatatud tehinguid ja teises etapis jätkatakse ainult piiratud arvu tehingute hindamisega. Teises etapis hinnatakse üksikasjalikumalt juhtumeid, mis võivad mõjutada rohkem kui ühe liikmesriigi julgeolekut või avalikku korda või millega kaasnevad liidu huvides ellu viidavate projektide või programmide seisukohast riskid. Euroopa Komisjon võib teise etapi juhtumi lõpetada, esitades selle kohta arvamuse.

28 Kui väärtus on saadaval, siis on see seotud sihtettevõtjaga, mis võib olla suurema investeeringu sihtmärgiks oleva äriühingu ELis tegutsev tütarettevõtja.

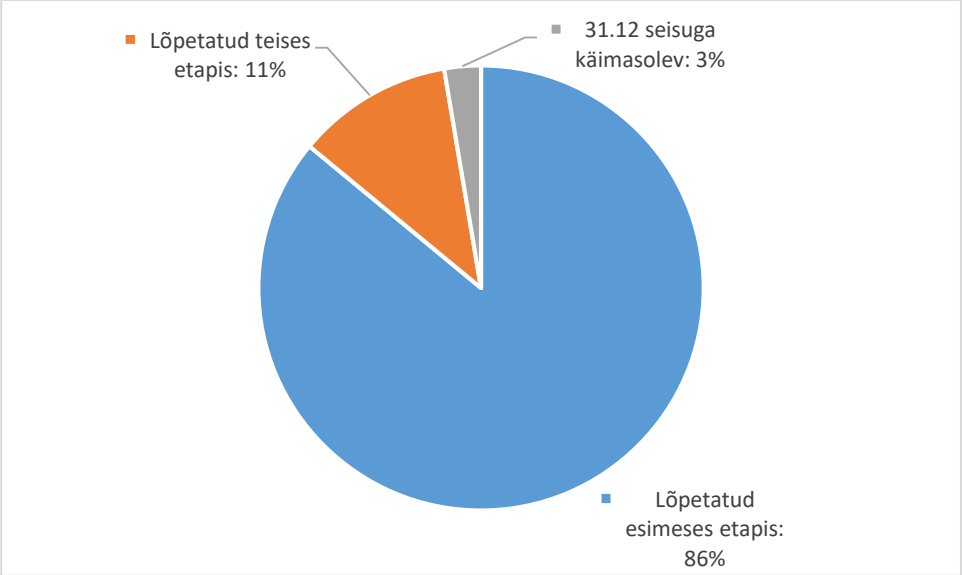
29 Esimeses aastaaruandes oli enamiku tehingute väärtus väiksem, s.o jäi vahemikku 10–100 miljonit eurot, kõige suurem tehinguväärtus oli IKT sektori tehingutel ja kõige väiksem väärtuste vahemik muude teenustegevuste sektori tehingutel.

30 „Ei kohaldata“ hõlmab andmeid, mida ei ole sisestatud, mis ei ole saadaval/avaldatud või mis ei ole kohaldatavad.

Euroopa Komisjon lõpetas teatatud 414 juhtumist 86 % menetlemise esimeses etapis; ülejäänud 11 % (eelmises aruandes 14 %) hindamist jätkati teises etapis, küsides teate esitanud liikmesriigilt lisateavet. 3 % juhtumite menetlemine oli käesoleva aruande tähtpäeval veel käimas, s.o ei olnud esimeses ega teises etapis lõpetatud[31].

Lisateave, mida Euroopa Komisjon teise etapi algatamise ajal küsib, erineb suurel määral olenevalt konkreetsest tehingust ning teatega koos esitatud teabe üksikasjalikkusest ja kvaliteedist[32].

Joonis 10. Esimeses ja teises etapis lõpetatud ja menetlemisel olevad juhtumid



Allikas: liikmesriikide esitatav teave.

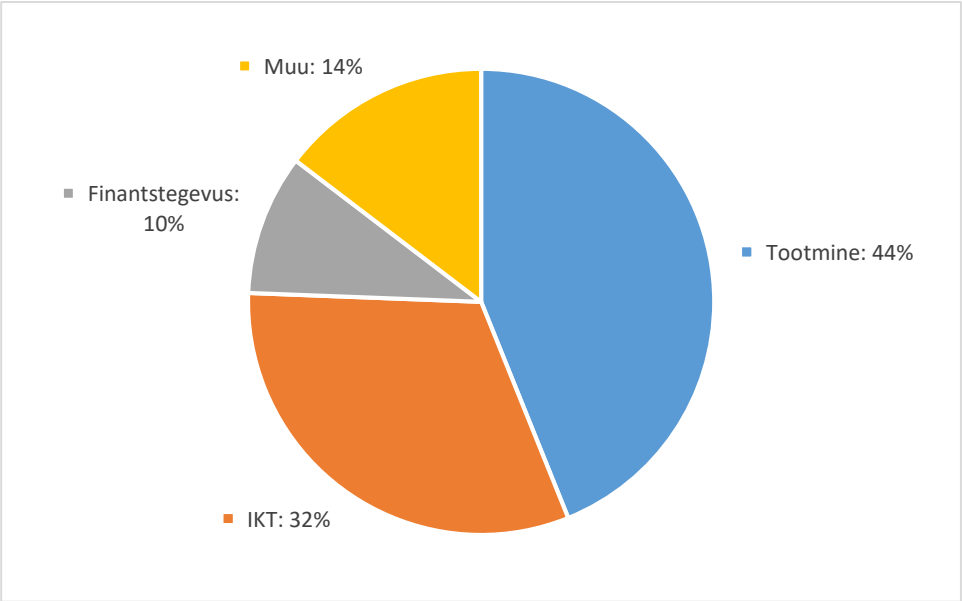
Küsitud teave käsitleb üldjuhul mõnda järgmistest teemadest: andmed sihtettevõtja toodete ja/või teenuste kohta; asjasse puutuvate toodete võimalik liigitus kahesuguse kasutusega kaupadena; kliendid, alternatiivsed tarnijad ja turuosad; investori mõju sihtettevõtjale pärast tehingut; sihtettevõtja intellektuaalomandi portfell ning teadus- ja arendustegevus; investori täiendavad iseloomulikud omadused ja strateegia. Teavet küsitakse selleks, et hinnata paremini sihtmärgi olulisust või investorist lähtuvaid potentsiaalseid ohte.

Teise etapi juhtumid kuulusid peamiselt tootmise, IKT ja finantstegevuse sektorisse. Tootmine ja IKT moodustasid 76 % kõigist teise etapi juhtumitest. IKT sektor kasvas märkimisväärselt: eelmise aruande 17 %-lt käesoleva aruande 32 %-le.

[31] 31. detsembri 2021. aasta seisuga oli 414 teatatud juhtumist käesoleva aruande tähtpäeval menetlemisel veel 11.

[32] Investorilt määruse artikli 6 kohase teatamise otstarbel teabe saamiseks kasutatav teate vorm ning ajakohastatud korduma kippuvate küsimuste dokument aitavad tagada määruse alusel esitatud teadete teatava ühtsuse ning neis investori ja investeeringu sihtmärgi kohta minimaalse teabe esitamise. Mõlemad dokumendid on saadaval aadressil http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2006

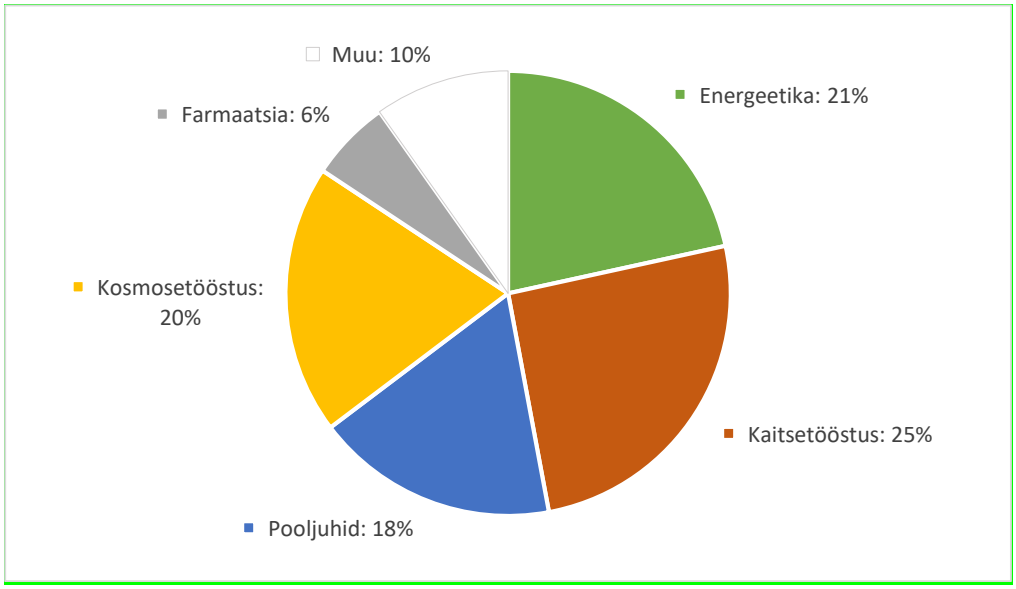
Joonis 11. Teise etapi peamised sihtsektorid 2021. aasta juhtumite puhul[33]



Allikas: liikmesriikide esitatav teave.

Peamises, s.t tootmise sektoris hõlmab see elutähtsat taristut ja/või tehnoloogiat, s.o kaitsetööstuse, kosmosetööstuse, energeetika, tervishoiu (sh ravimitööstuse) ja pooljuhtide sektori seadmed. Kaitsetööstuse ja kosmosetööstuse teated moodustavad peaaegu poole selle sektori teadetest (45 %).

Joonis 12. Teise etapi tootmise allsektorid 2021. aasta juhtumite puhul



Allikas: liikmesriikide esitatav teave

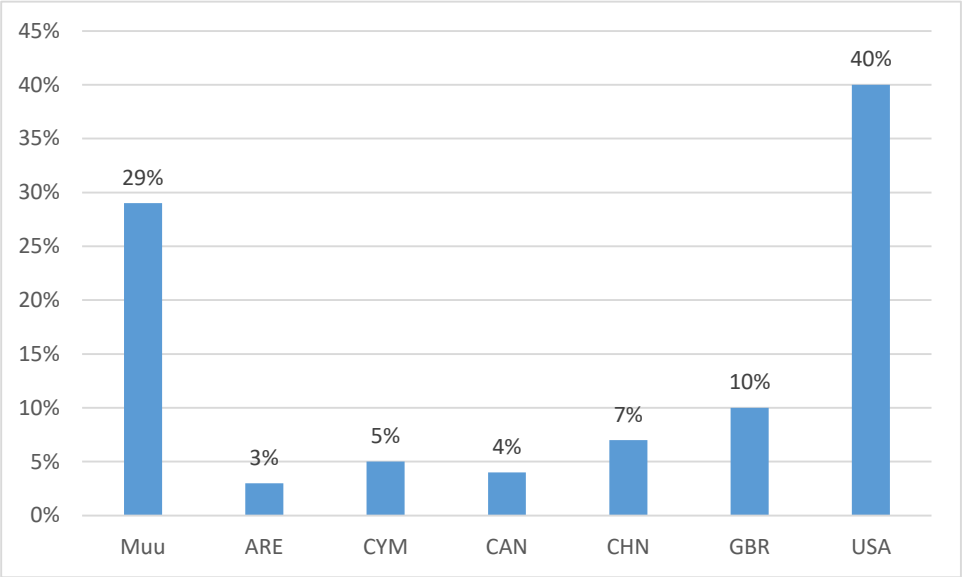
[33] Vt joonealune märkus 25.

Teise etapi 47 juhtumit olid seotud üheksa liikmesriigiga [34]. Kõigi teise etapi juhtumite puhul anti liikmesriikidele küsitud teabe esitamiseks keskmiselt 22 kalendripäeva (esimese aruande puhul 31 kalendripäeva), vahemikus kolmest päevast 101 päevani (esimeses aruandes kahest kalendripäevast 101 kalendripäevani).

Välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määrusega ei kehtestata liikmesriikidele vastamiseks täpset ajakava, aga määrusega ettenähtud tähtaegade arvestamine peatatakse kuni täieliku teabe laekumiseni.

Tegelik investor on Euroopa Komisjonile 2021. aastal teatatud 414 juhtumi puhul olnud peamiselt pärit viiest riigist: Ameerika Ühendriigid, Ühendkuningriik, Hiina, Kaimanisaared ja Kanada. Venemaa osakaal juhtumitest oli vähem kui 1,5 % ja Valgevene osakaal 0,2 %.

Joonis 13. Tegelike investorite päritolu 2021. aasta juhtumite puhul



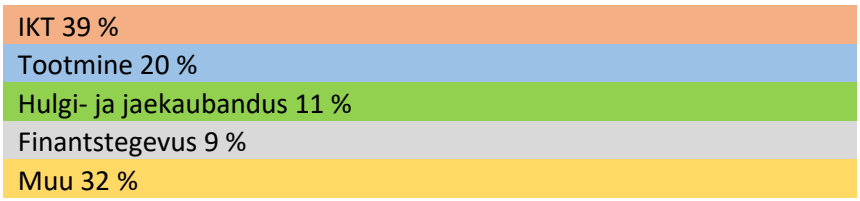
Allikas: liikmesriikide esitatav teave.

Kõigist 2021. aastal teatatud juhtumitest 28 % (esimeses aruandes 29 %) olid mitut jurisdiktsiooni hõlmavad välimaiste otseinvesteeringute tehingud, kuna need puudutasid mitut liikmesriiki (ja mitu liikmesriiki andis neist teada)[35]. Need teated käsitlesid peamiselt IKT, tootmise, hulgi- ja jaemüügi ning finantstegevuse sektorit.

[34] Esimeses aruandes oli teise etapi 36 juhtumiga seotud kuus liikmesriiki.

[35] „Mitut jurisdiktsiooni hõlmavad välismaiste otseinvesteeringute tehingud“ osutab selles kontekstis välismaiste otseinvesteeringute tehingutele, mille investeeringu sihtmärk on kontsern, kes tegutseb rohkem kui ühes liikmesriigis (ja võimalik, et ka kolmandates riikides), nt rohkem kui ühes liikmesriigis asuvate tütarettevõtjate kaudu. Olenevalt asjaoludest ja asjaomase liikmesriigi kasutatava taustauuringumehhanismi eripäradest **teatab** neist tehingutest **rohkem kui üks liikmesriik**, kuigi harva kooskõlastatud ja sünkroniseeritud viisil.

Tabel. Mitut jurisdiktsiooni hõlmavad välismaiste otseinvesteeringute tehingud ja peamised sektorid



Allikas: liikmesriikide esitatav teave

Lisaks kõigile juhtumitele, millest on teatatud kooskõlas määruse artikliga 6, ei ole Euroopa Komisjon rakendanud 2021. aastal määruse artiklit 7 (varem oli ta seda teinud, nagu on märgitud esimeses aruandes). Artikkel 7 võimaldab Euroopa Komisjonil teha nende *ex officio* investeeringute taustauuringuid, millest ta saab liikmesriigi puhul teada, olenemata sellest, kas kõnealusel liikmesriigil on taustauuringumehhanism või mitte.

Arvamused, mille komisjon võtab vastu määruse artikli 6, 7 või 8 kohaselt, jäävad konfidentsiaalseks kooskõlas määruse artikliga 10. Seega ei saa käesolevas aruandes konkreetsete arvamuste kohta teavet avaldada.

Arvamusi on esitatud vähem kui 3 % puhul kõigist teatatud juhtumitest (sama näitaja kui esimeses aastaaruandes) ja neid esitatakse ainult juhul, kui seda nõuavad juhtumi asjaolud, täpsemalt investori riskiprofiil ja investeeringu sihtmärgi olulisus. Kui arvamus esitatakse, siis on mis tahes soovitatud leevendusmeetmed proportsionaalsed kindlaks tehtud riskide ja olulisusega ning neile kohandatud.

Komisjoni arvamused võivad seisneda ka asjakohase teabe jagamises taustauuringut tegeva liikmesriigiga ning neis võidakse soovitada leevendusmeetmeid kindlaks tehtud riskide maandamiseks.

Tehingu kohta peab lõpliku otsuse tegema liikmesriik, kus investeering tehakse, aga ta peab seejuures võtma nõuetekohaselt arvesse komisjoni arvamust.

Eespool esitatud andmete põhjal saab teha samad peamised järeldused kui esimeses aastaaruandes esitatud andmete põhjal.

Esiteks toimib juhtumite menetlemine ELi koostöömehhanismi abil jätkuvalt hästi. 2021. aastal teatatud 414 juhtumist valdava osa (86 %) menetlemine lõpetati esimeses etapis, s.o väga kiiresti, ainult 11 % teatatud juhtumitest (eelmise aruandega hõlmatud ajavahemiku puhul 14 %) jõudis teise etappi ning vähem kui 3 % juhtumite puhul esitati komisjoni arvamus.

Teiseks on liikmesriigid hakanud üha enam taustauuringuid kasutama. Ligikaudu 70 % kõigist 2021. aastal saadud taotlustest moodustasid küll nelja liikmesriigi taotlused, kuid esimeses aastaaruandes oli nende osakaal 86,5 %.

Kolmandaks, kuigi enamikku juhtumeid hinnatakse kiiresti esimeses etapis ette nähtud 15 kalendripäeva jooksul, erineb teise etappi jõudnud juhtumite kestus märkimisväärselt, sest see oleneb ajast, mis liikmesriikidel kulub komisjoni lisateabe taotlustele vastamiseks ja mis sõltub sageli investorist, kellelt teavet küsitakse.

Neljandaks vastavad määruse alusel teatatud juhtumite peamised asjakohased sektorid (IKT, tootmine, finantstegevus ning hulgi- ja jaemüük) ning tegeliku investori päritolu (Ameerika Ühendriigid, Ühendkuningriik, Hiina, Kaimanisaared ja Kanada) suures osas üldistele investeerimissuundumustele, mida on seoses peamiste sektorite ja tegeliku investori päritoluga kirjeldatud käesoleva aastaaruande 1. peatükis ja lisatud komisjoni talituste töödokumendi 1. jaos.

Neljandaks hõlmas märkimisväärne osa liikmesriikide teatatud juhtumitest ühte või enamat arvesse võetavat tegurit, mis on loetletud määruse artiklis 4. Nende hulka kuuluvad eelkõige elutähtis taristu ja tehnoloogia, kahesuguse kasutusega kaubad ja juurdepääs tundlikule teabele ning valitsuse võimalik omand või kontroll välisinvestori üle või mõju välisinvestorile.

2. Välismaised otseinvesteeringud Venemaalt ja Valgevenest, võttes arvesse Venemaa sissetungi Ukrainasse

Vastuseks Venemaa provotseerimata ja põhjendamatule Ukraina-vastasele sõjalisele agressioonile, mida Valgevene aktiivselt toetab, on EL kehtestanud 2022. aastal ulatusliku ja jõulise piiravate meetmete paketi (edaspidi „sanktsioonid“) mõlema riigi vastu. Venemaa-vastaste sanktsioonide eesmärk on kahjustada Kremli võimet sõda rahastada, asetada sissetungi eest vastutava Venemaa poliitilise eliidi õlule selgesti tuntav majanduslik ja poliitiline koorem ning nõrgestada selle majanduslikku baasi. Võttes arvesse Valgevene materiaalset toetust Venemaa sissetungile, on EL kehtestanud Valgevene vastu täiendavad sanktsioonid. Valgevene vastu kehtestatud sanktsioonide eesmärk on avaldada Venemaa vastu kehtestatud sanktsioonidele sarnast mõju.

Kuigi välismaiste otseinvesteeringute taustauuringud ja sanktsioonid on erinevad õiguslikud vahendid, millel on erinev eesmärk ja mis eeldavad erinevat tegutsemisviisi, nõuab Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu suuremat valvsust Venemaa ja Valgevene otseinvesteeringute suhtes liidus. See ei puuduta ainuüksi nende isikute või üksuste investeeringuid, kelle suhtes kohaldatakse sanktsioone. Praeguses olukorras on suurem risk, et ELi kriitilise tähtsusega varasse tehtav mis tahes investeering, mis on kas otseselt või kaudselt seotud isiku või üksusega, kes on seotud Venemaa või Valgevene valitsusega, selle kontrolli all või keda see mõjutab, võib ohustada julgeolekut või avalikku korda liikmesriikides.

Sellest lähtuvalt võttis Euroopa Komisjon 2022. aasta aprillis vastu suunised,[36] mida antakse liikmesriikidele seoses Venemaalt ja Valgevenest tehtavate välismaiste otseinvesteeringutega, eesmärgiga tagada, et erilist tähelepanu pööratakse nendele investeeringutele ELi kriitilise tähtsusega varasse, mida teevad Venemaa või Valgevene valitsusega mingil moel seotud üksused või isikud.

3. Alates 1. jaanuarist 2021 võetud ja tulevikku vaatavad meetmed

Käesoleva aruandega konsolideeritakse Euroopa poliitikat, mis on hädavajalik liidu julgeoleku ja avaliku korra kaitseks. Liikmesriikide välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanismide loomine ja pidev täiustamine, ELi koostöömehhanismi edasiarendamine 2021. aastal ning välismaiste otseinvesteeringute alane koostöö partnerriikidega, sh Ameerika Ühendriikidega ELi-USA kaubandus- ja tehnoloogianõukogu välismaiste otseinvesteeringute töörühma kaudu, on võimaldanud ELis kindlustada ELi taustauuringute

[36] Vt joonealune märkus 14.

süsteemi baasi. Juba nüüd, kui määruse jõustumisest on möödunud üksnes veidi üle pooleteise aasta, on EL välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute valdkonnas kogenud ja proaktiivne osaleja.

Aruanne kinnitab välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määrusest ja koostöömehhanismist saadavat selget lisaväärtust. See on osutunud väärtuslikuks ja tõhusaks vahendiks. Ei ole teatatud määruse alusel esitatavate teadete, arvamuste või muude meetmete leketest. Selleks et tagada kõigi asjaomaste osaliste (s.o tehingu osalised, teatav liikmesriik, 26 muud liikmesriiki ja Euroopa Komisjon) vaheline vajalik usaldus, on **hädavajalik**, et määruse artiklite 6, 7 ja 8 kohaldamiseks **esitatavat teavet** käsitletaks ja **kaitstaks** nõuetekohasel viisil.

Komisjon on esitanud määruse tulemusliku rakendamise võimaldamiseks ning liikmesriikide poolt määruse artikli 6 alusel esitatavate teadete suurema kooskõla ja terviklikkuse tagamiseks investorite jaoks mõeldud **teate vormi** ajakohastatud versioonid. Samuti on ta esitanud ajakohastatud **korduma kippuvate küsimuste** dokumendi (2021. aasta juunis).

Parimate tavade valdkonnas edendab Euroopa Komisjon jätkuvalt liikmesriikide teabevahetust ning korraldas 2022. aasta märtsis kõigi liikmesriikide esindajate esimese silmast silma kohtumise pärast pandeemiaaegset virtuaalset teabevahetust. Kogemused on näidanud, et üldiselt on jätkuvalt arenguruumi, eelkõige liikmesriikide poolt kindlaks tehtud valdkondades. Siiski on kõik ühel meelel, et vahend ja koostöömehhanism toimivad ootuspäraselt ning annavad riiklikele ametiasutustele suurt lisaväärtust, kui nad teevad tehingute kohta lõplikke otsuseid ja kaitsevad Euroopa Liidu (projektide või programmidega seotud) huve.

Euroopa Komisjon on veendunud, et täiendavad liikmesriigid võtavad peagi vastu välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute alased riiklikud õigusaktid ja nendega seotud mehhanismid potentsiaalselt riskantsete välisinvesteeringute jaoks **ning tugevdavad neid**. Seda seisukohta on juba korduvalt väljendatud, eelkõige 2020. aasta suunistes, mis anti liikmesriikidele selle kohta, kuidas kasutada välismaiste otseinvesteeringute taustauuringuid ELi rahvatervise kriisi ja majandusliku haavatavuse olukorras,[37] ning viimati suunistes, mis anti liikmesriikidele Venemaalt ja Valgevenest tehtavate välismaiste otseinvesteeringute kohta[38]. Peaks olema kõigest aja küsimus, millal mehhanism kõigis 27 liikmesriigis kasutusele võetakse, et seeläbi otseselt ühise julgeolekueesmärgi saavutamisse panustada. Kui riikliku välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanismi kasutavate liikmesriikide arv suureneb, siis peaks välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse alusel tehtav koostöö aktiivsemaks muutuma. Kuna majanduskeskkond on ebakindel, on tulevaste teadete arvu ja olemust siiski keerukam prognoosida.

Tulevaste arenguvõimaluste valdkonnas korraldas komisjon 2021. aastal **välismaiste otseinvesteeringute koostöömehhanismi alase uuringu**. Selle eesmärk on analüüsida seoseid riiklike ametiasutuste ja Euroopa Komisjoni ellu viidud taustauuringute vahel ning teha kindlaks mis tahes märkimisväärsed tõhususe või tulemuslikkusega seotud probleemid välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse poliitikaeesmärkide saavutamisel[39]. Uuring aitab

[37] Vt joonealune märkus 13.

[38] Vt joonealune märkus 14.

[39] Uuringu erieesmärgid on i) esitada ülevaade nende liikmesriikide kehtivatest õigusaktidest, mille puhul kasutatakse taustauuringumehhanismi; ii) vaadata läbi, kuidas riiklikud õigusaktid ja välismaiste otseinvesteeringute

komisjonil kaaluda vajadust välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse läbivaatamise järele 2023. aastal. Uuring viiakse eeldatavasti lõpule 2022. aasta suvel.

taustauuringute määrus reguleerivad riiklike ametiasutuste ja Euroopa Komisjoni vahelist suhtlust välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määrusega loodud koostöömehhanismi raames; iii) teha kindlaks praeguse riiklikest õigusaktidest ja välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määrusest koosneva süsteemi märkimisväärsed probleemid, mis võivad vähendada välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse poliitiliste eesmärkide saavutamise tulemuslikkust ja/või tõhusust, ning iv) hoida investoritele ja muudele sidusrühmadele tekkiv halduskoormus proportsionaalsena poliitiliste eesmärkide ning asjakohaste julgeoleku- ja avaliku korra kaalutlustega.